Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Правен факултет, Центар за правно политички истражувања, Штип, Македонија
Државен Универзитет во Воронеж, Правен факултет, Воронеж, Русија
Универзитет во Лиеж, Факултет за право, политички науки и криминологија, Лиеж, Белгија

ВТОРА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

КНИГА НА АПСТРАКТИ

Штип, 2015

Second International Scientific Conference: SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD © 2015 Copyright Goce Delcev University in Shtip, Republic of Macedonia.
Address: Goce Delcev University, Shtip, Faculty of Law, ul. Krste Musirkov bb, PO box 201, 2000, Shtip, R. Macedonia. www.ugd.edu.mk; www.clprmk.org.

Печати / Print 2- ri Avgust- Shtip
Графичка подготовка – Центар за Правно- политички истражувања

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.42(100)(062)(048)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (2 ; 2015 ; Штип) Општествени промени во глобалниот свет : книга на апстракти / Втора меѓународна научна конференција, Штип, 2015 = Social change in the global world : book of abstracts / Second international scientific conference, Shtip, 2015 = СоциалЬные измения в глобалЬном мире: цборник тезисов / Вторая международная научная конференция, Штип, 2015. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" ; Shtip : Goce Delcev University ; Штип : Университет им. Гоце Делчева, 2015. - 248 стр. ; 23 см

Текст на мак., англ. и рус. јазик

ISBN 978-608-244-229-7
1. Насп. ств. насл. - I. International scientific conference (2; 2015; Shtip) види Меѓународна научна конференција (2; 2015; Штип). - II. Международная научная конференция (2; 2015; Штип) види Меѓународна научна конференција (2 ; 2015 ; Штип)
а) Општествени промени - Свет - Собири – Апстракти

COBISS.MK-ID 99165962

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law, Center for Legal and Political Research, Shtip, Macedonia
State University of Voronezh, Faculty of Law, Voronezh, Russia
University of Liege, Faculty of Law, Political Science and Criminology, Liege, Belgium

SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD

BOOK OF ABSTRACTS

Shtip, 2015

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет, Центр правовых и политических исследований (Штип, Македония)
Воронежский государственный университет, Юридический факультет (Воронеж, Россия)
Льежский университет, Факультет права, политологии и криминологии (Льеж, Бельгия)

ВТОРАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

Штип, 2015

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University "Goce Delcev"- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk

Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk

Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com

Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk

Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk

Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg

Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org

Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com

Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk

Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be

Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk

Bekim Beliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com

Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com
Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balıkesir University, Balıkesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com
Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk
Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk
James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University "Goce Delcev"- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk
Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl
Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com
Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs
Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru
Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr
Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com
Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru

Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com

Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be

Olga Koshevaliska PhD, University “Goce Delcev”- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk

Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be

Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com

Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia, senada@irmo.hr

Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania, silviu.totelecan@g,ail.com

Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk

Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr

Tatjana Petrovna Suspicina PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia

Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr

Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru

Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be

Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина / Table of Contents

LAW 27

СИМВОЛИЧЕСКИЙ И ЭМПИРИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ НОРМАТИВНЫХ СИСТЕМ
М.А. Беляев 29

КОНСТИТУЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ РОССИИ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ
Наталия Бутусова 30

ДАЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ТРЕБА НОВ УСТАВ
Живко Андревски, Билјана Тодорова 33

THE INDEPENDENCE OF THE FUNCTIONING OF THE CONSTITUTIONACL COURT
Safet Emruli 35

ФАКТОРЫ ИЗМЕНЕНИЙ КОНСТИТУЦИЙ
Светлана Шуляпина... 36

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ КОНСТИТУЦИОННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ И РАЗРЕШЕНИЯ КОЛЛИЗИЙ В РОССИИ И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ
Инна Стародубцева 38

ГУСУДАРСТВЕННАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: ПРАВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ
Тамара Владимировна Заметина 40

MEDIATION IN CONSUMER DISPUTES
Elizabeta Spiroska 42

THE MEDIATION IN DOMESTIC VIOLENCE CASES IN POLAND
Barbara J. Pawlak 43

THE RISE OF SLAVERY IN ANCIENT ROME
AND ITS JURIDICIAL EVOLUTION
Çlirim Duro 44

EMPHYTEUSIS IN THE ROMAN LAW
Marija Ignjatović 45

METAPHORS OF SPEECH FOR THE DEFENSE OF THE NINETEENTH CENTURY LAWYER
Kulakova Y.V. 46

ЮВЕНАЛЬНАЯ ЮСТИЦИЯ В РОССИИ: ПРОБЛЕМЫ СТАНОВЛЕНИЯ
Вячеслав Просвирнин 47

ОБ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НАРУШЕНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РФ О ЗАЩИТЕ ДЕТЕЙ ОТ ИНФОРМАЦИИ, ПРИЧИНЯЮЩЕЙ ВРЕД ИХ ЗДОРОВЬЮ И НРАВСТВЕННОМУ РАЗВИТИЮ
Нина Ливикина 49

ASSESSMENT OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEDURE
Saša Knežević 51

ЮРИДИЧЕСКИЕ ФИКЦИИ В РОССИЙСКОМ УГОЛОВНОМ ПРАВЕ
Кирилл Панько.. 52

СЛОБОДНОТО СУДСКО УВЕРУВАЊЕ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈАТА НА САНКЦИИТЕ ВО СВЕТЛИНАТА НА ЗАКОНСКИТЕ РЕШЕНИЈА ЗА ВОЕДНАЧУВАЊЕ НА КАЗНЕНАТА ПОЛИТИКА
Гордана Бужаровска – Лажетиќ, Олга Кошевалиска, Лазар Нанев 53

ILLEGAL EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS
Ivan Ilic 56

ВОВЕДУВАЊЕТО НА ПОРОТА ВО КАЗНЕНОТО ЗАКОНОДАВСТВО НА РМ - ПОСЛЕДЕН ЧЕКОР ВО ЗАОКРУЖУВАЊЕ НА АКУЗАТОРНИОТ ПРОЦЕСЕН СИСТЕМ
Нада Донева, Елена Максимова 57

НАЈНОВИТЕ КОНТРОЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА КАЗНЕНО - ПРАВНА ЗАШТИТА НА ЈАВНИТЕ НАБАВКИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО ФУНКЦИЈА НА СПРЕЧУВАЊЕ ОД ЗЛОУПОТРЕБИ НА ЈАВНИТЕ ФИНАНСИИ
Александра Ангеловска, Данче Николовска Вратеовска .. 60

СТАНОВЛЕНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О ЗАЩИТИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ В ТРУДАХ РУССКИХ УЧЕНЫХ
Георгий Ильич Сибирцев 63

RIGHTS OF VICTIMS OF HATE CRIMES
Besa Arifi 64

TORTURE AND CRIMINAL-LAW PROTECTION OF THE HUMAN PERSON IN SOME OF THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
Etlon Peppo 65

ACTUAL ISSUES OF THE SUCCESSION LAW REFORM IN THE REPUBLIC OF SERBIA
Novak Krstić 66

CHARACTERSITICS OF THE CIVIL COURT PROCEDURE FOR PROTECTING AGAINST DISCRIMINATION
Agim Nuhiu, Naser Ademi, Ferat Polisi 67

КАУЗАЛИТЕТ ВО РАМКИ НА ГРАЃАНСКО-ПРАВНАТА ОДГОВОРНОСТ ЗА НУКЛЕАРНА ШТЕТА
Марија Амповска 68

ЗНАЧЕЊЕТО НА ЖИВЕЕЊЕТО ВО ТРАЈНА ЗАЕДНИЦА ВО ОДНОС НА ЗАКОНСКОТО НАСЛЕДУВАЊЕ
Ристо Илиоски 70

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ГРАЖДАНСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКИ МАКЕДОНИЯ
Вера Бабурина 72

ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ И ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ КАК ОБЬЕКТ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
Екатерина Маркина 74

ТРЕТМАНОТ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОПСТВЕНОСТ ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ И ЕВРОПСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА
Јелена Ристиќ 77

ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВОТО НА ПАТЕНТ
Дарко Јанкуловски 79

DIVORCE BY MUTUAL CONSENT
Tanja Kitanović 81

THE CONTRACTED PROPERTY REGIME OF THE SPOUSES - COMPARATIVE OVERVIEW
Emine Zendeli, Nagip Zendeli... 82

ROLE OF STOCK EXCHANGE AND SECURITIES IN ACTIVITY OF LISTED JOINT STOCK COMPANIES
Edi Spaho 83

IMPORTANCE OF SOCIAL-POLITICAL TAX PRINCIPLES IN REGARDS TO PERSONAL INCOME TAXATION
Emina Jerković 85

THE ROLE OF CLUSTERS IN ECONOMIC DEVELOPMENT: FINNISH EXAMPLE
Nenad Rančić, Ivana Bajakić, Ozren Pilipović 86

RUSSIAN BUDGET LAW AND FINANCIAL CRISIS
Alexey G. Paul 88

GOVERNANCE OF FINANCIAL SUPERVISORY AGENCIES IN THE EU: THE CASE OF ESMA
Ivana Bajakić, Marta Božina Beroš 89

THE EU RESTRICTIVE MEASURES - WHAT IF CJEU FINDS THEM NOT BEING LEGAL?
CASES IN CROATIA AND REPUBLIC OF MACEDONIA
Kristina Miševa, Dunja Duić 90

THE REGIME FOR FLAG STATE RESPONSIBILITY IN INTERNATIONAL SHIPPING LAW
Borka Tushevska 92

ФАКТОРИНГ У УЛОЗИ РАЗВОЈА МАЛИХ И СРЕДЊИХ КОМПАНИЈА
Страхиња Д. Миљковић 93

ENTREPRENEURIAL CAPITALISM IN SOUTHEASTERN EUROPE: IS THERE A PROGRESS?
Ružica Šimić Banović... 94

REFLEXIVE HARMONIZATION OF THE EUROPEAN CONSUMER LAW AS A PATH OF THE EUROPEANIZATION OF CONTRACT LAW
Anastas Dzurovski 95

МОЖНИ НАЧИНИ НА РЕШАВАЊЕ НА СПОРОВИТЕ КАЈ ДОГОВОРИТЕ ЗА KNOW-HOW ОД АСПЕКТ НА ОДРЕДБИТЕ СОДРЖАНИ ВО МАКЕДОНСКАТА И ЛЕГИСЛАТИВАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
Сузана Нашкова 96

POLITICS.. 99

СОВРЕМЕНИ ФОРМИ НА ТЕРОРИЗАМ И МЕГУНАРОДНАТА СОРАБОТКА ВО БОРБАТА ПРОТИВ ТЕРОРИЗМОТ
Стеван Алексоски, Петар Карагулески 101

НАУЧНО И ТЕОРЕТСКО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОИМОТ НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ
Татјана Гергинова 103

САМОЗАШТИТАТА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО ОД ВРЕМЕТО НА СОЦИЈАЛИЗМОТ ДО ДЕНЕС
Драган Веселинов 105

RECONFIGURATION OF THE POST-DAYTON POLITICAL AND DEMOGRAPHIC SPACE THROUGH CITIZENSHIP SCHEMES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND CROATIA
Nives Mazur Kumrić 107

ORGANIZATION AND STRUCTURE OF THE POLICE
Kostadina Klechkaroska 108

ИЛЕГАЛНАТА МИГРАЦИЈА КАКО ПРАШАЊЕ ПО БЕЗБЕДНОСТА
Фелимена Лазаревска, Стефанија Агротова, Тања Јовановска 109

TERRORISM OR INSURGENCY IN THE NORTHEAST: NIGERIAN MILITARY AND THE CHALLENGE OF DEFINITION
Adoyi Onoja 111

ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ НА ГРЃАНСКИТЕ ВОЈНИ И ТРАНСФОРМАЦИЈАТА НА КОНФЛИКТИТЕ
Фросина Т. Ременски, Марјан Николовски 112

ПРОБЛЕМА ВНУТРЕННИХ ГРАНИЦ И МЕЖЭТНИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В ЮГОСЛАВИИ В XX ВЕКЕ
Игорь Рыжов, Алексей Фадеев, Владислав Беляев 115

НЕКОИ ПРЕДИЗВИЦИ НА МЕЃУЕТНИЧКАТА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО ВО МАКЕДОНИЈА
Бујар Адили 117

CRIMINAL JUSTICE AND SOCIAL WORK IN AN ERA OF GLOBALIZATION: BETWEEN EGALITARISM AND AUTOCRACY
Leo Van Garsse 119

RISKS AND POSSIBILITIES OF FEDERALISM IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION
Victoria Chernikova 120

COSMOPOLITAN DISSONANCE AND GLOBAL JUSTICE
Marin Beroš 121

СОВРЕМЕННЫЙ ГЛОБАЛЬНЫЙ КОНФЛИКТ: ПРОБЛЕМА ИДЕНТИФИКАЦИИ
Александра Викторовна Глухова 122

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ТЕОЛОГИЯ В ИДЕОЛОГИЧЕСКИХ ЭЛЕМЕНТАХ СОВРЕМЕННОЙ ПРАВОВОЙ СРЕДЫ
Сергей Хорунжий 124

THE INFLUENCE OF ASSESION TO THE EU INTERNAL MARKET ON THE SOCIAL MODEL
Valbona Nano 125

REPUBLIC OF TURKEY AND THE EUROPEAN UNION – PHENOMENOLOGICAL APPROACH TO A HALF-CENTURY LONG ACCESSION PROCESS
Tomislav Levak, Nefreteta Zekić Eberhard 127

AN EMPIRICAL STUDY OF THE UNITED NATIONS PEACEKEEPING MISSIONS IN POST-CONFLICT COUNTRIES – THE KOSOVO CASE
Valëza Ukaj 128

THE DOUBLE CHARACTER OF EU'S NEIGHBOURHOOD POLICY AND THE UKRAINE CRISIS
Ana Nikodinovska Krstevska 129

THE EUROPEAN UNION AS A GLOBAL ACTOR PRESENTED THROUGH ITS FOREIGN POLICY
Elena Tilovska-Kecedzi 130

THE IMPACT OF THE NEW TECHNOLOGIES ON THE INTERNATIONAL RELATIONS
Dejan Marolov 131

ВЛИЈАНИЕТО НА ОРГАНИТЕ НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ ВРЗ ДОНЕСУВАЊЕТО НА НАДВОРЕШНО - ПОЛИТИЧКИТЕ ОДЛУКИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Halim Bajraktari, Lulzim Farizi 132

GROWING IMPORTANCE OF THE CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION IN SAFEGUARDING HUMAN RIGHTS
Zaneta Poposka 134

РЕАЛИЗАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ГУМАНИТАНОГО ПРАВА В КАНАДЕ
Павел Владимирович Донцов 135

НОВИ ФОРМИ НА ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МЕДИУМИ
Јован Ананиев, Игор Голубов, Надица В'чкова 138

THE POLITICAL PARTIES PROGRAMS AND THEIR STRUCTURE IN REGARDS TO EFFORTS FOR DEVELOPMENT OF MULTI-ETHNIC SOCIETY IN MACEDONIA
Natalija Shikova 141

CRISIS AND CHALLENGES OF THE MACEDONIAN ASSEMBLY 1991-2014
Goran Shibakovski, Daniela Koteska Lozanoska 142

ТРАНСПАРЕТНОСТ НА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ И ИЗБОРНИТЕ КАМПАЊИ
Ирена Поповска 143

ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ИДЕОЛОГИИ В ПЕРИОД СОЦИАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ: ОПИТ РОССИИ
Николай Баранов 147

ПАРЛАМЕНТОТ - ПРЕТСТАВНИЧКИ ОРГАН НА ГРАЃАНИТЕ ИЛИ НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ
Снежана Гушева... 150

TURKEY AFTER THE ELECTIONS: A PYRRHIC VICTORY?
Zeynep Kaya 152

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПРЕЗИДЕНТА РФ
Мария Лапыгина 153

ВЛИЈАНИЕТО НА ИЗБОРНИТЕ ПРАВИЛА ВРЗ ПРЕТСТАВЕНОСТА НА МАЛЦИНСТВАТА ВО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Никола Амбарков 154

О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ И НАДЗОРА В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Борис Фролов 157

ОБЛИЦИ НА ЗАЕМНО ВЛИЈАНИЈЕ ПОМЕЃУ ПОЛИЦИЈАТА И ПОЛИТИКАТА: ОД ПАРАЛИЗА ДО ПЕРСПЕКТИВА – СОСТОЈБИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Марјан Николовски, Фросина Ташевска –Ременски 159

THE PRINCIPLE OF SOCIAL JUSTICE: CONCEPT AND LEGAL CONSOLIDATION
Daniil Lopatin 162

GAP BETWEEN PUBLIC POLICIES AND THEIR IMPLEMENTATION MANAGEMENT
Adriana Grigorescu 164

ЈАВНА АДМИНИСТРАЦИЈА И ЈАВНА ПОЛИТИКА – ДИХОТОМИЈА VIS-À-VIS ЗАЕМНА КОМПЛЕМЕНТАРНОСТ
Дејан Витански 165

THE EMPLOYMENT PROCESS IN TOURIST COMPANIES AS A CONDITION FOR THEIR ENTREPRENURIAL ADVANCE
Zlatko Jakovlev, Mimoza Serafimova, Cane Koteski 167

SOME PROBLEMS RELATED TO THE RIGHT TO HEALTH
Gabriela Belova, Nikolay Marin 169

ПРОБЛЕМЫ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ
Наталья Симонова 170

ENTREPRENEURIAL ADVANCEMENT OF WOMEN IN TOURISM: THE CASE OF MACEDONIA
Mimoza Serafimova, Biljana Petrevska 172

ВИДОВИ И ТИПОВИ НА МЕНАЏЕРИ
Војо Беловски 173

ЗНАМЕНАТЕЛЬНЫЕ ДАТЫ РОССИИ
Елена Викторовна Сазонникова 175

СИСТЕМОТ НА КОЛЕКТИВНО ДОГОВАРАЊЕ ВО МАКЕДОНИЈА И ИДНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ-НУЖНОСТ ОД РЕФОРМИ
Лазар Јовевски, Душан Босиљанов 178

TRAINING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE ADMINISTRATION, NECESSITY OF AN EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Jadranka Denkova 180

SOCIETY 183

ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЁРСТВА В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ
Христина Алексеевна Кобелева... 185

ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Виолета Ничева Тиквешанска 187

THE CIVIL PERSPECTIVE ON THE METHOD OF PREVENTION OF CORRUPTION
Cane T. Mojanoski 189

СОЦИАЛЬНЫЕ ДВИЖЕНИЯ В ТРАНСФОРМИРУЮЩЕМСЯ РОССИЙСКОМ ОБЩЕСТВЕ
С.М. Калашникова 190

СТУДИЈА НА СЛУЧАЈ: ЗОШТО НЕКОИ ОПШТЕСТВЕНИ ДВИЖЕЊА СЕ ПОУСПЕШНИ ОД ДРУГИ?
Наталија Поп Зариева, Крсте Илиев.................................... 193

THE MACEDONIAN STUDENT MOVEMENT 2014/15 – PAVING THE ROAD TO SOCIAL CHANGE
Ivan Stefanovski 195

ГРАЃАНСКАТА ПАРТИЦИПАТИВНОСТ ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ ВО ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО Р. МАКЕДОНИЈА
Страшко Стојановски, Jovan Ananiev.................................. 196

ГЕНДЕРНЫЕ РОЛИ, СОЦИАЛЬНЫЕ СТЕРЕОТИПЫ И ВЕЧНИЙ КОНФЛИКТ В РОМАНЕ МАРЕ КАНДРЕ «ЖЕНЧИНА И ДОКТОР ДРЕЙФ»
О.В. Тихонова 198

ON THE FORMATION OF A EUROPEAN IDENTITY
Dmitriy Galushko... 199

ПАТОПИСЕЦОТ ПОМЕЃУ ЗАПАДНАТА И ИСТОЧНОЕВРОПСКАТА КУЛТУРА: ЕМОЦИОНАЛНИОТ ДИСКУРС ВО СОВРЕМЕНИОТ ПАТОПИС НА ПЕТЕР ХАНДКЕ
Милица Денковска 200

РЕЛАЦИЈАТА ИСТОК-ЗАПАД (ОРИЕНТАЛИЗАМ-БАЛКАНИЗАМ) ВО ЕДНА СОВРЕМЕНА МАКЕДОНСКА ДРАМА
Милена Ристова-Михајловска 202

NATIONAL FUTURISM AND INVENTED TRADITIONS OF CHUVASH IDENTITU
Maksym W. Kyrchanoff (Kărçansen Makşămĕ)...................... 204

IDENTITIES, CULTURAL DIVERSITY AND BOUNDARIES IN POSTSOVIET COUNTRIES (CASES OF MOLDOVA AND RUSSIA)
Olga Sidenko, Darya Scheglova 205

МАКЕДОНАКИОТ НАЦИОНАЛЕН ИДЕНТИТЕТ ВО ПРЕГРАТКА НА ЕВРОПСКИОТ КОЛЕКТИВЕН ИДЕНТИТЕТ
Анита Димитријовска Јанкуловска 206

РАЗРУШАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ПОЗДНЕМ ТВОРЧЕСТВЕ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА
В. Л. Гусаков 208

СПОРОТ ЗА ИМЕТО МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И ГРЦИЈА: МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И УПОТРЕБАТА НА ТЕРМИНОТ „МАКЕДОНЕЦ“ ВО ДЕЛОТ НА МАКЕДОНИЈА ПОД ГРЦИЈА
Димитар Љоровски, Страшко Стојановски, Магдалена Николова 209

CRISIS, MIGRATION AND INTEGRATION: THE EXPERIENCES OF COLUMBIAM MIGRANTS IN MADRID, LONDON AND BRUSSELS
Anastasia Bermudez 211

МИГРАЦИЈАТА ВОЗВРАЌА: УСПЕШНИ ПРИКАЗНИ НА ВРАТЕНИ МИГРАНТИ ВО МАКЕДОНИЈА
Ирена Авировиќ 212

WHO CARES FOR THOSE WHO CARED? ETHNOGRAPHY ON AGEING-MIGRANT-DOMESTIC-WORKERS: TRANSNATIONAL NEGOTIATIONS FOR SOCIAL PROTECTION
Maria Vivas Romero 214

FACTORS WHICH HAVE INFLUENCE OVER THE STUDENTS DECISION TO LEAVE NATIVE COUNTRY
Bojana Naumovska 216

ФАЛШИВОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ОБ «АМЕРИКАНСКОЙ МЕЧТЕ» В АМЕРИКАНСКОЙ КУЛЬТУРЕ ИММИГРАНТОВ
Рабееах С. 217

Е-ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО КАКО МОЖНОСТ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА НАУЧНАТА МИГРАЦИЈА ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Татјана Мирческа-Петковска, Наташа Данилоска, Диана Бошковска, Зоран Јаневски 219

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВЛАСТИ И МЕСТНЫХ ЭТНИЧЕСКИХ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫХ СООБЩЕСТВ КАК УСЛОВИЕ И ГАРАНТИЯ НОРМАЛЬНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ МИГРАНТОВ
Михаил Глебович Федоров 222

THE RELATIONSHIP OF GLOBALIZATION AND ISLAMIC RELIGION IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION
Fatmir Zaimi 225

THE NEW ROLE OF CULTURE, HISTORY AND ARCHAEOLOGY IN THE GLOBALISED WORLD OF PERCEPTIONS
Ljuben Tevdovski 226

INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF SPACE IN THE CONTEMPORARY GLOBAL SOCIETY
Filip Trajkovski 227

GLOBALIZATION AND ITS IMPACT ON THE CONTEMPORARY SOCIETY
Xhemail Limani 228

CONCEPTUAL AND DEFINITIONAL POLYSEMY OF THE TERM OF CULTURE IN CONTEMPORARY SOCIAL SCIENCES
Ranka Jeknić 229

LOCAL SUBJECT IN TRANSITION: GLOCALIZED POLITICS TO CHANGE GLOBAL SOCIAL ORDER
Victoriya Larchenko 230

MORAL HAZARD AND GLOBAL FINANCIAL CRISIS IN 2008
Slavejko Sasajkovski, Ljubica Micanovska 231

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ АНОМИИ И ОТЧУЖДЕНИЯ В НАУЧНОМ ПРОСТРАНСТВЕ СОЦИОЛОГИИ РЕЛИГИИ
Карина Ивановна Политкина, Светлана Викторовна Ануфриенко 232

INTERNET AS AN IMPETUS FOR SOCIAL CHANGE
Ljupcho Cvetkovski 234

QUALITY OF EDUCATION AND ITS IMPORTANCE FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY
Elizabeta Djambaska, Aleksandra Lozanoska 235

GRADUATES IN THE WORLD OF WORK: THE PROCESS OF TRANSITION FROM EDUCATION TO EMPLOYMENT
Diana Turek 236

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКЕ В СТРАНАХ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ
Татьяна Шелудякова 237

СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦА И МЛАДИ
Јованка Денкова 239

ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ВРЗ МАКЕДОНСКОТО СЕМЕЈСТВО
Македонка Радуловиќ 241

СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ
Тања Јовановска 243

ПОЈАВАТА НА БЕЗДОМНИШТВО: ОСВРТ КОН РАБОТАТА НА ПУНКТОТ ЗА БЕЗДОМНИЦИ ВО МОМИН ПОТОК ЗА ПЕРИОД ЈУЛИ – ДЕКЕМВРИ 2014
Драгана Лазаревска 245

КУЛТУРНАТА МАРГИНАЛИЗАЦИЈА НА ЖЕНИТЕ ДЕТЕРМИНИРАНА ОД АНДРОЦЕНТРИЗМОТ
Гзим Џамбази 247

ИЗОБРАЖЕНИЕ БЫТА ДЕРЕВНИ В ПОВЕСТИ А. ВАРЛАМОВА «ДОМ В ДЕРЕВНЕ
Татьяна Анатольевна Тернова 249

КОГА ИДЕОЛОГИЈАТА ЈА ЗАМЕНУВА РЕЛИГИЈАТА – СУДИРИТЕ СЕ ВО ЕКСПАНЗИЈА
Марија Емилија Кукубајска 250

MEDIA AND COMUNICATION 253

МЕДИУМСКОТО ПОКРИВАЊЕ НА ПОЛИЦИЈАТА И НА ПОЛИЦИСКОТО РАБОТЕЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Весна Стефановска 255

AUDIOVISUAL MEDIA MARKET IN ALBANIA: THE TRANSITION TO DIGITAL BROADCASTING - THE LEGAL FRAMEWORK AND CHALLENGES
Endira Bushati 257

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ИНСТИТУТЫ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ
Юрий Просвирнин 258

NEW MEDIA – OPORTUNITIES AND CHALLENGES OF MODERN BUSINESS ORGANIZATION MANAGEMENT
Yanica Petkova Dimitrova 260

THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE COMMUNICATION IN PRIJECT MANAGEMENT
Lilyana Stankova 261

NEW MEDIA – NEW CHALLENGES IN KAZAKHSTAN
Saule Barlybayeva, Karlyga Myssayeva 262

МЕДИУМИТЕ И ГОВОРОТ НА ОМРАЗА: ПРИМЕРИ ОД ПРАКТИКАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Сузана Џамтоска-Здравковска, Андон Мајхошев, Јадранка Денкова 264

ЈАЗИЧНИТЕ ОСОБЕНОСТИ НА НОВИНАРСКИТЕ ТЕКСТОВИ КОИ ГИ ТРЕТИРААТ ЕВРОАТЛАНСКИТЕ ИНТЕГРАЦИИ
Светлана Јакимовска 267

MEDIA AND POLITICAL CHANGES IN THE BULGARIAN SOCIETY FROM 1989 TO 2015
Hristina Stancheva Bogova 268

ЈАЗИЦИТЕ- МОСТОВИ И ЅИДОВИ ВО КОМУНИКАЦИЈАТА
Драгана Кузмановска, Биљана Иванова, Снежана Кирова 270

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF THE INFORMATION SOCIETY IN WORKS BY Y. MASUDA, M. CASTELLS, W. G. MARTIN
Anastasia Vasiliyevna Petukhova, Svetlana Krepysheva 272

DEMETROPOLIZATION OF CULTURE IN THE PRINT MEDIA IN MACEDONIA
Andon Majhoshev, Suzana Dzamtoska-Zdravkovska 273

ГРАЃАНСКАТА ПАРТИЦИПАТИВНОСТ ВО ПРОЦЕСОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ ВО ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Страшко Стојановски
Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија
e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Јован Ананиев
Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија
e-mail: jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Апстракт

Трудот се темели на истражување спроведено во рамките на проектот „Транспарентност и партиципативност во процесот на носење на одлуки во единиците на локалната самоуправа во Источниот плански регион на Р. Македонија“. Резултатите од истражувањето упатуваат на недоволна инволвираност на граѓаните во процесот на донесување на одлуки во општините. Исто така, постои недостаток на соработка на локалните администрации и носотелите на политички одлуки со граѓанскиот сектор. Но исто така мора да се забележи дека засилената политизација силно влијае за недостаток на партиципативност и желба за учество во процесот на донесување на одлуките кај индивидуалните граѓани, но и недостаток на капацитети на Невладините организации, особено оние кои се наоѓаат во помалите и рурални општини.

Клучни зборови: *Општини, граѓанска партиципативност, донесување на одлуки, Граѓански организации, демократија.*

CITIZENS PARTICIPATION IN DECISION MAKING PROCESS OF SELF-GOVEMMENT UNITS IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Strashko Stojanovski
Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia
e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Jovan Ananiev
Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia
e-mail: jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Abstract
This paper is based on the research conducted in the framework of the project "Transparency and participativity in decision making process in Self-government units in East planning region of Republic of Macedonia". the research results are pointing toward citizens exclusion in decision making process on municipality level. Also, there is lack of cooperation of local administration and political functionaries with the civil sector. But, also we must notice the strong politization influence for lack of participativity and wish of decision making involvement of individual citizens, but and not enough capacity of Civil sector, especially in the small rural municipalities.

Keywords: *Municipality, civil participativity, decision making process, civil organizations, democracy.*

Методологија

Овој труд се темели на истражувањето „Транспарентност и партиципативност во процесот на донесување на одлуки во Единиците на локалната самоуправа во Источниот плански регион во Република Македонија", спроведено на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев" во Штип. Оттука презентирани се податоци добиени врз основа да два анкетни прашалници и спроведени интервјуа на членови невладини организации во општините на Источниот плански регион на Република

Македонија. Првиот анкетен прашалник е спроведен во периодот 2014/2015 година на просторот на општините во Источниот плански, или т.н. Брегалнички регион, при што беа опфатени 288 испитаници, граѓани на населените места во општините: Штип, Карбинци, Пробиштип, Чешиново-Облешево, Зрновци, Кочани, Виница, Македонска Каменица, Пехчево и Берово. Испитаниците се одбрани по случаен избор. Во рамките на анкетниот прашалник беа поставени 22 прашања, кои се однесуваат на ставови на граѓаните во врска со нивното учество во донесувањето на одлуки на локално ниво, но и ставови за функционирањето на локалната администрација, совети и градоначалници.

Вториот прашалник се однесува на вработените на локалната администрација во Единиците на локална самоуправа на Источниот плански регион, при што беа опфатени 144 испитаници, членови на локалната администрација во општините: Штип, Карбинци, Пробиштип, Чешиново-Облешево, Зрновци, Кочани, Виница, Македонска Каменица, Пехчево и Берово. Во рамките на анкетниот прашалник беа поставени 44 прашања, кои се однесуваат на ставови на членовите на локалната администрација во врска со нивното учество во донесувањето на одлуки на локално ниво, како и ставови за прашања од сферата на функционирањето на локалната администрација.

Резултати од истражувањето

На прашањето **Дали некогаш сте учествувале во граѓанска иницијатива за прашања кои се поврзани со донесувањето на одлуки во вашата општина?,** само 19, 4 % од испитаниците граѓани одговориле дека учествувале во некаква граѓанска иницијатива, додека поголемиот дел, или 74, 7 % тврдат дека никогаш не учествувале во вакви иницијативи за донесување на одлуки од значење за нивната општина (График 1). Иако нема поголеми осцилации во ставовите, забележливо е дека се зголемувањето на возраста се забележува благо зголемување на учеството во граѓански иницијативи. Слична е состојбата и кога се работи за урбано-руралниот карактер на испитаниците. Она што е забележливо е дека традиционализацијата на односите во општеството ја отсликува состојбата на постоење на разлика во граѓанската партиципативност во полза на машкиот пол. Така, 24 % од испитаниците од машки пол тврдат дека учествувале во граѓанска иницијатива поврзана со донесување на одлуки во општините, додека само 13, 8 % од женскиот пол потврдно одговориле на ова прашање.

График 1

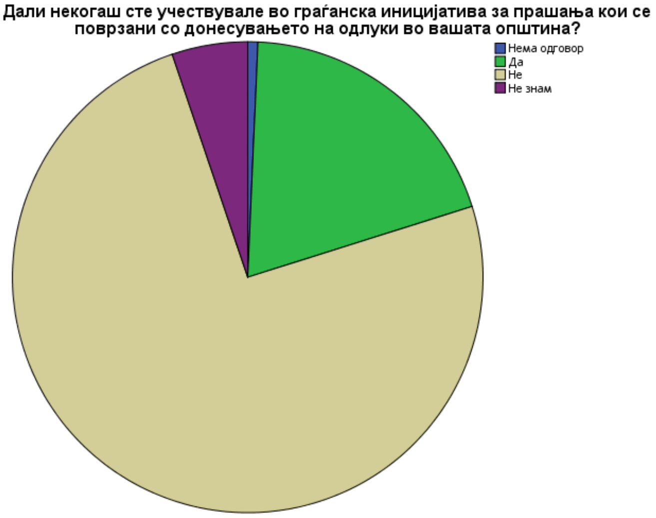

Фактот дека е низок процентот на граѓани кои партиципирале во граѓанска иницијатива која би резултирала со донесување на некоја одлука на локално ниво, зборува за голема политичка апатичност и незаинтересираност на граѓаните, дури и кога се работи за прашања од локален интерес. Сепак треба да се забележи дека интересот се зголемува во ситуации кога граѓанинот го препознава потесниот личен интерес. Зголемувањето на интересот на индивидуалните граѓани за општото јавно добро е можеби еден од клучните елементи за зголемувањето на демократските капацитети на општеството, особено на локално ниво. Сепак, во овој дел мора да се забележи дека преголемата општествена политицираност, што доведува до политичка поларизација, како и недоволните капацитети и интерес на локалната администрација и носители на политички функции, придонесуваат за ниското ниво на граѓанска партиципативност во процесот на донесување на одлуки. Токму за последното тврдење индикации ќе најдеме во прашањата кои следуваат.

Исто така низок е процентот на граѓани кои учествувале на референдум за прашања од локално значење. Само 19, 1 % од испитаниците одговориле потврдно, додека на ваков вид референдум не учествувале 76, 4 % од испитаниците (График 2). Забележливо е отстапување само кај испитаниците од општината Чешиново – Облешево, каде дур 60 % од испитаниците тврдат дека учествувале на референдум за локални прашања. Ова е за очекување, доколку се има во обзир големата активност во оваа општина при донесувањето на последниот закон за територијалната распределба на единиците на локалната

самоуправа во Република Македонија, кога постојните општини Чешиново и Облешево беа споени во нова општина Чешиново-Облешево. Ова наиде на големи и жестоки реакции на граѓаните на двете општини, особено на оние кои доаѓаа од претходната општина Чешиново. Покрај блокадите на магистралните паришта, кои поминуваат во атарот на овие населени места, беше одржан и референдум, на кој граѓаните се изјаснија негативно за новата територијална распределба. Сепак желбите на граѓаните не беа почитувани од законодавецот, а со новиот закон за територијална организација беше создадена новата општина Чешиново-Облешево.

Иако референдумот како форма на непосредна демократија, поради обемноста на организацијата, не може често да се организира централно, национално ниво, мора да се забележи дека како форма на демократска партиципација на граѓаните во процесот на донесување на одлуки на локално ниво, ваквата форма на граѓанска партиципативност може полесно да се организира и менаџира, поради што е препорачливо и почесто да се користи.

График 2

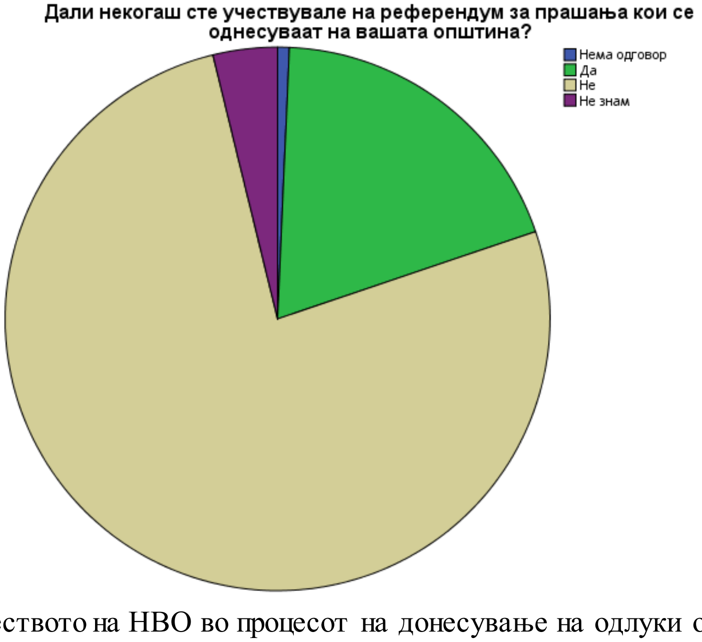

Учеството на НВО во процесот на донесување на одлуки од значење за Единиците на локалната самоуправа, многу често е само декларативно. На пример, НВО се вклучени при донесувањето на Локалните акциони планови, при што често се прифаќаат и нивните предлози, но истите не се спроведуваат

во фазата на реализација. Еден од главните проблеми се однесува на транспарентноста во следењето на степенот на реализација на одобрените проекти, односно не постојат извештаи за динамиката и степенот на реализираните проекти финансирани од општинскиот буџет. Основната причина за ваквата состојба е недовербата на локалните органи на власта во НВО, недостатокот на политичка култура на партиципирање, понекогаш недоволниот капацитет на локалните НВО (особено во помалите, т.н. рурални општини), но и желбата на локалните власти за монополизација во процесот на носење на одлуки.

Сепак, општините најчесто ја поттикнуваат граѓанската партиципативност преку:

- Повици до месните заедници да ги изнесат проблемите;
- Вообичаено, во зависност од приоритетите, месните заедници и НВО контактираат директно со градоначалникот;
- Организирање на форуми, како што на пример е „Форумот на заедници";
- Вклучување на НВО и граѓаните во рамките на работни групи, кои се однесуваат на најразлични прашања, на пр. образование, економија, труд и социјала, млади и слично.

Основниот недостаток во комуникацијата на НВО и граѓаните со градоначалникот и советниците е недостатокот од формална комуникација. Најчесто средбите се одвиваат непосредно без соодветна писмена процедура (барања, записници и сл.), што придонесува за недоволно процесирање и реализирање на нивните барања и приоритети.

Што се однесува до капацитетот на НВО на локално ниво, постои тенденција на недоволна меѓусебна вмреженост и соработка, а исто така евидентен е недостатокот на кадровски потенцијали и активност на НВО во помалите и руралните општини. Охрабрувачки е податокот дека дел од граѓанските организации имаат изградено успешна соработка со слични организации во соседната Р. Бугарија. Ова се должи на можноста за реализација на меѓугранични проекти финансирани и подржани од ЕУ фондовите.

Генерално граѓанските организации имаат комуникација со Единиците на локалната самоуправа и истата најчесто се одвива директно со градоначалникот. При ваквите средби дел од предложените иницијативи и проекти се прифаќаат. Иако општините имаат изградено механизми за информирање на граѓаните, сепак нивната транспарентност од страна на интервјуираните претставници на НВО е оценета како недоволна. Ова особено се однесува на процесот на донесување на Буџетите и динамиката на нивното

реализирање. Според резултатите од спроведеното истражување транспарентноста на општината може да се подобри преку вклучување на НВО во работата на општинските комисии, со што Единиците на локалната самоуправа:

- Ќе добијат знаења за приоритетните проблеми;
- Ќе добијат можни решенија за проблемите и приоритетите, кои би потекнале од стручни лица кои ја обработуваат проблематиката во рамките на НВО;
- Ќе добијат поддршка во подоцнежните фази на имплементацијата на донесените решенија.

Со 63, 9 % од испитаниците, граѓаните тврдат дека делумно се запознаени со одлуките кои ги донесува нивната општина, додека 20, 8 % тврдат дека воопшто не се запознаени со она што нивната општина го донесува и работи. Најдобро запознаени се граѓаните на општините Кочани, Пробиштип, Македонска Каменица и Берово, додека најмалку запознаени се граѓаните на општините Карбинци, Делчево и Пехчево (График 3).

Само 16, 3 % од граѓаните имаат поднесено писмена претставка до некој од органите на локалната самоуправа, додека високи 79, 9 % од испитаниците никогаш не поднеле писмена претставка. Она што треба да се забележи е дека во поголемите урбани општини, како Штип со 91, 9 % од испитаниците никогаш немаат поднесено писмена претставка, или тоа се 84, 6 % од граѓаните на општина Виница и 80 % од граѓаните на општина Кочани. На ова прашање се надополнува и прашањето **На кој начин најчесто ги изнесувате вашите барања (предлози, иницијативи или забелешки) упатени до органите на вашата општина?** Притоа граѓаните го преферираат усмениот, помалку формален начин на обраќање. 38, 9 % од испитаниците, нивните предлози, иницијативи и забелешки ги упатуваат по устен пат, додека 34, 7 % ова најчесто го прават по писмен пат.

График 3

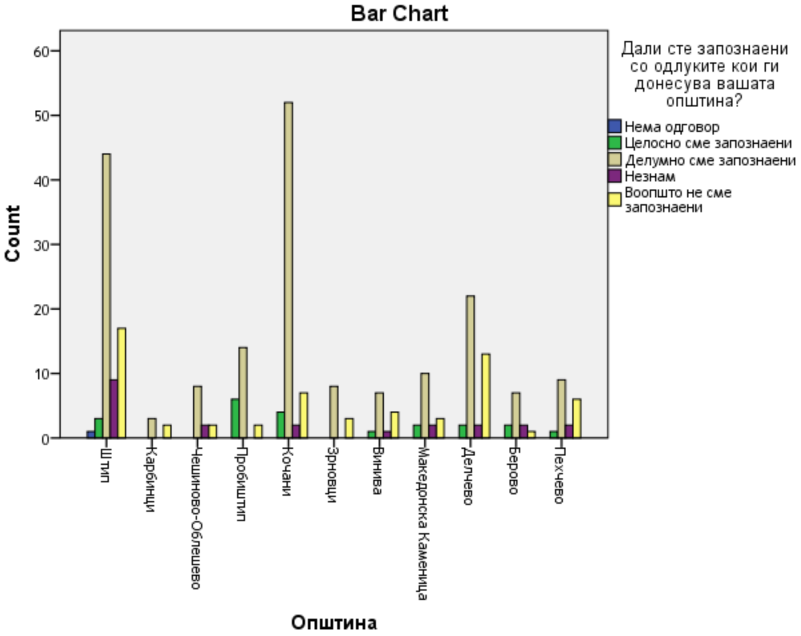

Забелешките и предлозите од граѓаните најчесто се упатени до општинската администрација и градоначалникот, а поретко до останатите органи и тела на општината. Така на прашањето **До кого најчесто се упатени вашите забелешки и иницијативи?,** 32, 3 % одговориле дека тоа е локалната администрација, 28, 5 % се обраќаат во прв ред на градоначалникот, додека До советник во општинскиот совет одговориле само 13, 9 % (График 4). Највисок процент од граѓаните кои преферираат да се обраќаат на нивниот градоначалник се граѓаните на општините Берово со 58, 3 %, 54, 5 % во општина Зрновци, 50 % во општина Пехчево, 46, 2 % во општината Виница и 41, 7 % во општината Чешиново- Облешево. Општинската администрација, како најпрефереирано место кај што граѓаните можат да се обратат за своите прашања и предлози се општините Македонска Каменица со 58, 8 %, Карбинци со 40 % и Штип со 37, 8 %, Забележливо е дека во помалите општини граѓаните преферираат да се обраќаат до градоначалникот, што очигледно е последица на малиот број на жители што по автоматизам значи и полесен пристап до градоначалникот, понатаму може да укаже на отвореноста на градоначалникот, но исто ваквата состојба така претставува проблем бидејќи е сериозен индикатор за централизација на процесот на донесување на одлуките во ваквите општини, што долгорочно влијае негативно за демократизацијата на локално

ниво и може негативно да влијае врз транспарентноста и партиципативноста воопшто. Во овој дел треба да се наспомене дека помладата категорија на граѓани до 35 годишна возраст, подеднакво преферира да се обраќа и на општинската администрација и на градоначалникот, граѓаните на возраст од 35 до 55 години преферираат за своите проблеми и предлози да се обратат на општинската администрација, додека повозрасните граѓани над 55 годишна возраст преферираат да се обраќаат на градоначалникот.

График 4

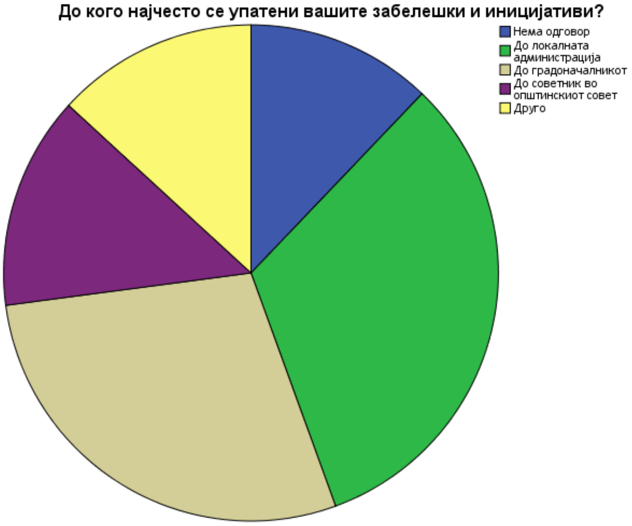

Силен индикатор за транспарентноста на општинските органи е постоењето на соодветно место за поплаки и забелешки. На прашањето **Дали постои место за поплаки од работењето на администрацијата?,** со Да одговориле 28, 1 % од испитаниците, негативно одговориле 24, 3 % од испитаниците, но она што загрижува се 44, 8 % од граѓаните кои не знаат дали постои вакво место (График 5). Последното е силен индикатор дека општините треба да работат на информирање на граѓаните за можноста да упатат соодветна критика и забелешка до повисоките раководни општински структири за работата на општинската администрација.

График 5

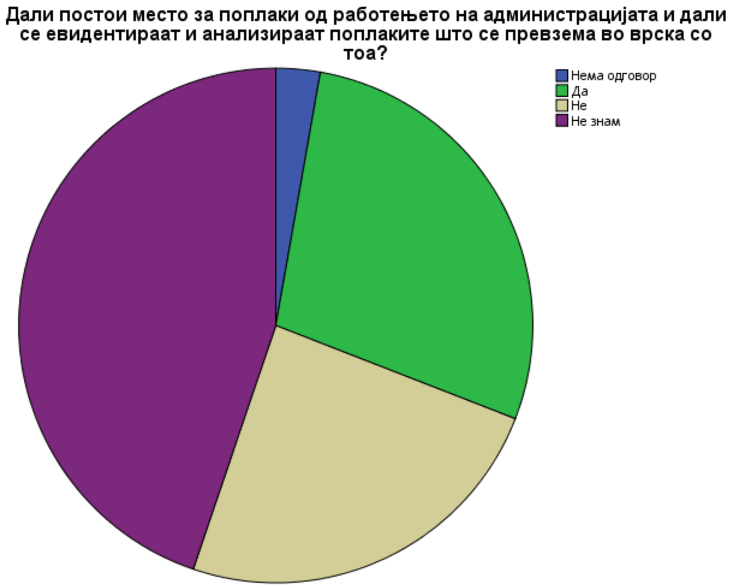

Кога се работи за транспарентноста и одговорноста н алокалните административни работници, беа поставени неколку прашања. На прашањето **Дали постои систем на евалуација во единицте на локалната самоуправа?,** 22, 9 % одговориле со Да, дека ваков систем на евалуација не постои тврдат 25, 7 % и високи 45, 1 % од испитаниците не знаат дали постои систем на оценување. Сепак, кога се работи за комуникација со јавноста, високи 69, 4 % од испитаниците тврдат дека во општината во која работат постои лице надлежно за надворешна комуникација со јавноста. Сепак на прашањето **Дали постои процедура за следење на задоволството на граганите од услугите што ги дава администрацијата во општината?,** 31, 9 % тврдат дека постои ваква процедура, 29, 9 % тврдат дека ваква процедура не постои и 31, 9 % одговориле со Не знам (График 6).

График 6

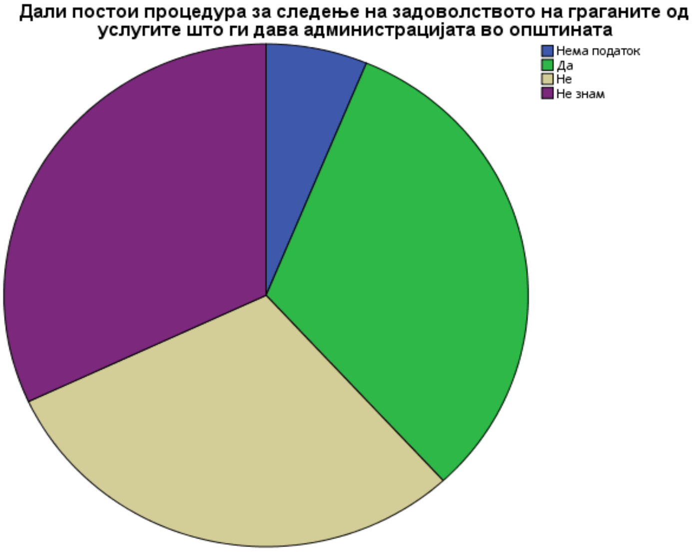

Еден од најважните фактори кој влијае за перцепцијата на граѓаните за тоа колку се информирани за работата на општината и нејзините органи и тела, се каналите преку кои граѓаните добиваат информации. На прашањето **Како најчето добивате информации за плановите програмите и одлуките кои ги донесува вашата општина?** (График 7), 8 % од испитаниците одгоцориле дека информациите најчесто ги добиваат од општинските службеници, информации добиваат директно на средбите со градоначалникот и членовите на советот 8, 7 % од испитаниците, 18, 8 % од испитаниците тврдат дека се информираат од официјалната веб страна на општината, а дури 40, 6 % од испитаниците примарно се информираат од локалните и регионални медиуми. Само 12, 2 % од испитаниците тврдат дека не добиваат никакви информации.

Овој дел од истражувањето укажува дека постојат канали преку кои граѓаните можат да се информираат за работата на општинските органи. На овој начин и се претпоставува дека овие механизми можат да се искористат за зголемување на нивото на транспарентност и отчетност на општините, но и можност за поголемо инволвирање на самите граѓани, со што би се зголемила партиципативноста и подобрил процесот на донесување на одлуки во насока на суштинска демократизација на локално ниво. Сепак остануваат забелешките дека општините недоволно ги користат комуникациските канали кои се преферирани од граѓаните. Тука во прв ред се локалните и регионални

медиуми, кои можат да одиграат клучна улога во процесот на демократизација и подигање на степенот на транспарентност. Сепак охрабрува високиот процент на граѓани кои за информирање ги користат официјалните општински веб страници.

График 7

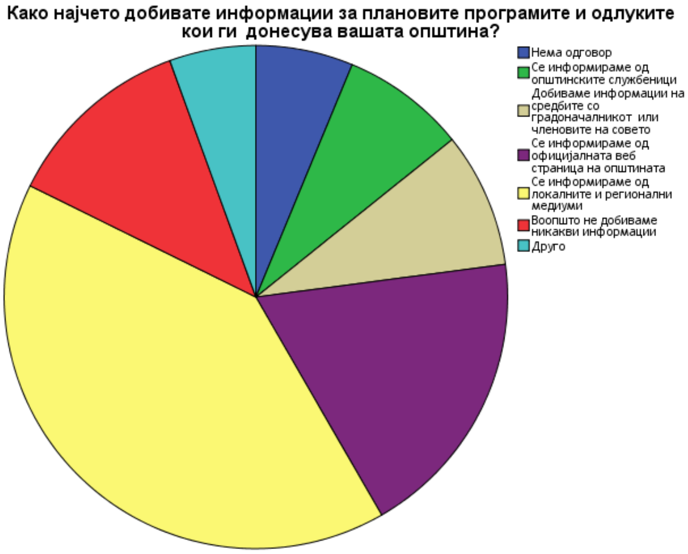

Постои поделеност околу прашањето упатено до администрацијата **Дали е воспоставен стандард за квалитет во единиците на локалната самоуправа,** 29, 2 % тврдат дека ваков стандард Целосно постои, Делумно постои за 24, 3 % од испитаниците, со Не знам одговориле 22, 9 %, а според 18, 8 %од испитаниците ваквите стандарди за квалитет воопшто не се воспоставени. На ова се надополнува прашањето **Дали е постои пишана процедура за остварување на внатрешна комуникација помеѓу администрацијата во единиците на локалната самоуправа?,** на кое 46, 5 % одговориле со Да, 30, 6 % негативно, а со Не знам одговориле 17, 4 % од испитаниците. Во График 8 може да се види ситуацијата по општини.

График 8

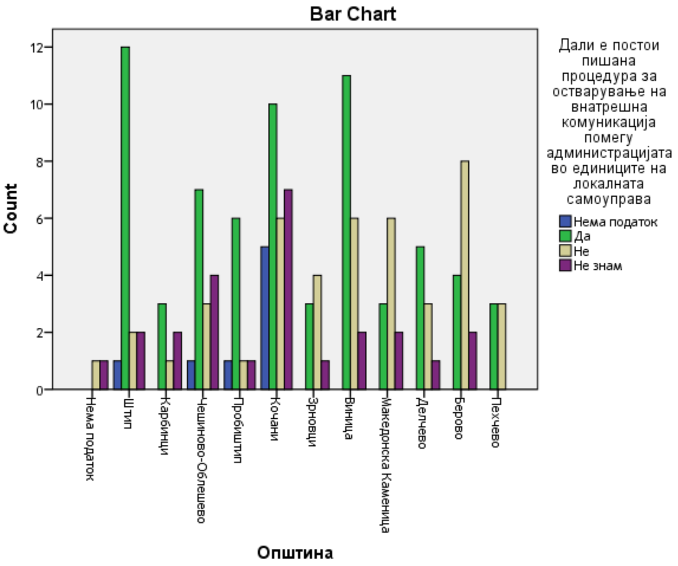

Последните три прашања се однесуваат на перцепциите на граѓаните за транспарентноста и отчитноста на градоначалникот, општинските совети и локалната администрација. Веднаш мораме да забележиме дека перцепциите на граѓаните се речиси подеднакви и во однос на градоначалникот, и на општинските совети, и на локалната администрација. Притоа доминира оценката „Делумно пристапни". Во однос на работата на градоначалниците 26, 7 % ги оцениле како „Секогаш приспапни", а 21, 2 % како „Воопшто непристапни". Кај советниците „Секогаш пристапни и транспарентни" ги оцениле 13, 2 %, а како „Воопшто непристапни и нетранспарентни" 22, 6 % од испитаниците. На крајот кај администрацијата, општото мислење во регионот дека се „Секогаш пристапни и транспарентни" мислат 18, 4 % од испитаниците, а како „Воопшто непристапни и нетранспарентни" ги оцениле 19, 4 % од граѓаните.

Заклучок

Еден од клучните проблеми со кои се соочува локалната администрација во Република Македонија е прашањето на транспарентноста во процесот на донесување на одлуки, но и нивото на партиципативност, како на граѓаните во однос на локалните власти и администрација, така и на самата администрација

во рамките на внатрешните процедури во рамките на Единиците на локалната самоуправа.

Од спроведеното истражување може да се забележи дека недоволно се развиени внатрешните процедури, особено кога се работи за писмени процедури во самиот процес на креирање и донесување на одлуки. Иако според перцепциите на вработените на локалната администрација Единиците на локалната самоуправа се солидно екипирани, но она што недостасува се соодветни квалификации, подобар систем на внатрешна организација и подобро развиен систем за мотивација на вработените во администрацијата.

Она што силно е изразено е дека посебно внимание треба да се обрати на градењето на систем за проследување на барањата и иницијативите од граѓаните. Ова се надополнува со непостоењето на доволно изграден мерит систем на награди и казни за локалната администрација, што силно би влијаело врз степенот на мотивација. Но исто така потребно е посебно внимание да се посвети на континуирано образување преку обуки и практична размена на искуствата на локалната администрација, особено во рамките на регионите.

Учеството на граѓаните во процесот на донесување на одлуки на локално ниво е можеби најдобриот начин да се развијат демократските капацитети во едно општество. во случајот на Единиците на локалната самоуправа во Источниот плански регион на Република Македонија имаме повеќе индикатори кои укажуваат на нивото на транспарентност на општините и нивните органи и тела, што пак придонесува за степенот на инволвирање на граѓаните во самиот процес на донесување на одлуки.

Според ова истражување многу е мал процентот на граѓани кои учествувале во некаков облик на граѓанска иницијатива или референдум на локално ниво. Ова може да се должи на високиот степен на политизација и политичка диференцијација во општеството, понатаму централизацијата во процесот на донесување на одлуки, но и високиот степен на апатија кај граѓаните кога се работи за прашања од заеднички јавен интерес. Сепак, најголемиот дел од граѓаните имале потреба од услугите на локалната администрација, а ваквите услуги најчесто ги користат неколку пати во текот на годината.

Граѓаните делумно се запознаени со одлуките кои се донесуваат од општинските органи, а за истите најчесто се информираат од локалните и регионални телевизии, но исто така значаен начин на информирање се и официјалните веб страници на општините. Сепак граѓаните се недоволно информирани за можноста да ги изнесат своите забелешки и поплаки за работата на локалната администрација.

Најчесто граѓаните своите иницијативи, предлози и забелешки ги упатуваат на помалку формален устен начин, а истите најчесто ги упатуваат до локалната администрација и градоначалниците. Последното упатува на одреден степен на централизација, што особено е изразено во помалите општини. Сепак, се чини она што најмногу загрижува, е слабата активност на урбаните месни заедници, што подеднакво се должи на слабиот интерес на општините и лошата организација, но и отсуството на граѓанска иницијативност и чувство на граѓаните за општиот јавен интерес.

Препораки

Врз основа на спроведеното истражување и изведените заклучоци, а во однос на подобрување на транспарентноста на општинските органи и партиципативноста на граѓаните во процесот на донесување на одлуки, можеме да ги дадеме следните препораки:

- Поттикнување на граѓанската партиципативност преку реструктурирање и поттикнување за функционирање на урбаните месни заедници, како и поголемо инволвирање на граѓаните во истите;
- Децентрализација на отчитноста од градоначалникот кон општинските совети, локалната администрација и урбаните месни заедници;
- Зајакнување на улогата на членовите на општинските совети во делот на транспарентноста и инволвираноста во суштинското креирање на политики;
- Воведување на писмена процедура на комуникација на сите нивоа на функционирање на јавната администрација. Ова е особено важно кога се работи за процесирање на барањата и предлозите од граѓаните и при одржувањето на полуформалните, но и формалните состаноци, за кои многу често не се води соодветен записник. На ваков начин ќе се зголемат можностите за утврдување на одговорноста кај локалните административци.
- Јасно и транспарентно утврдување на соодветно место за жалби, поплаки и предлози кое ќе функционира во секоја општина.
- Општините потребно е да ја подобрат транспарентноста, од чисто информативниот карактер во насока на охрабрување на граѓанската партиципативност;
- Вклучување на граѓанските организации во работата на општинските комисии.